

Tyresö kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen

TJÄNSTESKRIVELSE
2015-11-10
1 (6)
Diarienummer
2013/BUN 0013 001

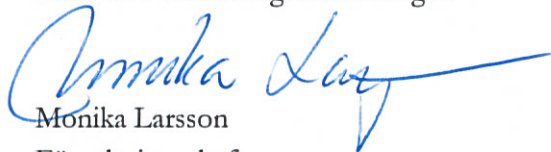
Barn- och utbildningsnämnden

Motion om att satsa mer på antimobbing i Tyresö kommun - 2012KS/ 339, 001

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Monika Larsson
Förvaltningschef

Sammanfattning

Peter Bylund (MP), Marie Åkesdotter (MP), Lilian Nylinder (MP) och Rickard Svensson (MP) har den 11 september 2012 lämnat in en motion om att satsa mer på antimobbing i Tyresö. Motionärerna föreslår:

- att Tyresö kommun utvärderar antimobbningsarbetet i skolor, fritidsgårdar samt övrig verksamhet i vilken vi har ansvar för barn och ungdomar i vår kommun,
- att om resultaten inte är acceptabla, intensifiera ett förebyggande och åtgärdsinriktat arbete som gör att inga barn eller ungdomar i Tyresö kommun känner sig otrygga eller utsätts för mobbing i verksamheter vi driver och/eller finansierar.

Beskrivning av ärendet

I Tyresö råder nolltolerans mot mobbing och andra kränkningar och allt arbete med detta ska alltid bygga på dokumenterat framgångsrika forskningsbaserade åtgärder. En av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och goda värden är en trygg och stimulerande lärmiljö. En viktig grund för att åstadkomma trygghet och arbetsro i skolan är bland annat en aktiv dialog mellan elever, mellan elever och lärare eller annan personal och även elevens vårdnadshavare om de gemensamma värden som gäller.

Skollagen, som trädde i kraft 1 juli 2011, innehåller ett tydligt krav på ett systematiskt kvalitetsarbete. I och med detta har kravet på kommunal skolplan och kvalitetsredovisning avskaffats, varför de siffror som anges i motionen inte är helt jämförbara med den enkät som nu genomförs årligen.

Barn- och utbildningsförvaltningen genomför årligen, sedan 2012, en elev- och föräldra-enkät, där föräldrar i förskolan och föräldrar samt elever i grundskolan får svara på frågor om hur de upplever våra verksamheter. Svarsfrekvensen bland elever i årskurs 5 var 92 % och i årskurs 8 82 %, enkätfrågorna baseras på läroplanens värdegrundsmål.

Nedan följer en redovisning av elevernas svar på de frågor i enkäten som är kopplade till trygghet våren 2015.

Jag känner mig trygg i skolan

Årskurs 5 91 %

Årskurs 8 89 %

De vuxna som arbetar i skolan bryr sig om mig

Årskurs 5 86 %

Årskurs 8 79 %

Skolan arbetar mot kränkande handlingar såsom t ex mobbing

Årskurs 5 85 %

Årskurs 8 76 %

Jag behandlas väl av andra elever på skolan

Årskurs 5 93 %

Årskurs 8 89 %

I min skola ingriper de vuxna om någon elev behandlas illa

Årskurs 5 83 %

Årskurs 8 72 %

Med anledning av resultaten i enkäten 2015 har barn- och utbildningsnämnden förutom kunskapsmål prioriterat mål om miljön i nämndplanen för 2016. Miljön i våra verksamheter ska vara trygg, inkluderande och inspirerande, det gäller såväl fysisk trygghet såsom den psykosociala miljön. Målen kommer att följas upp i respektive skolas enhetsplan, där verksamhet och resultat analyseras. 2013 genomfördes en kartläggning av vilka arbetsätt och metoder som Tyresös skolor använder sig av i sitt arbete med mobbing och kränkande behandling. Initialt var ambitionen att undersöka om de program mot mobbning som skolorna använde var effektiva och för att se om det fanns anledning att införa ett gemensamt program i samtliga skolor. Utredningen visade att ingen skola använde sig av något program i renodlad form, vid samtliga skolor användes flera olika program eller delar av program samtidigt.

Skolverket har genomfört en omfattande utvärdering av program som används mot mobbning och de är kritiska till att använda färdiga program-koncept¹. De program som undersökts är Friends, SET, Lions Quest, Olweusprogrammet, Farstametoden, Skolkomet, Skolmedling och Stegvis. Utvärderingen omfattade 10 000 elever i årskurs 4-9 vid totalt 39 skolor under åren 2008-2010. Rapporten lyfter fram ett antal problem med att införa och arbeta efter färdiga program i skolans mångskiftande vardag. Alla granskade program innehåller insatser som kan vara effektiva, men också insatser som är ineffektiva och insatser som kan leda till att elever kränks. Inget av de utvärderade programmen tar hänsyn till pojkar och flickors olika behov av insatser. Skolverket kan därför inte rekommendera att skolorna använder något av de granskade programmen fullt ut i arbetet mot mobbning. Vissa insatser kan till och med leda till att mobbningen ökar. I rapporten värderas insatserna endast om de minskar mobbning.

¹ Vad fungerar! Resultat av utvärdering av metoder mot mobbning. Skolverket 2011

De insatser som enligt utvärderingen inte har någon effekt på mobbningen, inte ens när de ingått i återkommande rutiner är:

Relationsfrämjande insatser lärare–elev och föräldrainformation har visat sig vara utan effekt. I det förstnämnda fallet är förmodligen orsaken att mobbning främst sker mellan elever. När det gäller föräldrainformation bör det understrykas att bristen på effektivitet handlar om utbildning av föräldrar i mobbningsfrågor. Däremot är skolans kontakter med föräldrar till elever som mobbar och är mobbade av avgörande betydelse, något som också har betonats tidigare.

Pedagogiska material för elever om mobbning används ofta vid de kontraproduktiva schemalagda lektionerna om mobbning.

De insatser som enligt utvärderingen leder till att mobbningen ökar är:

Elever som aktörer, elever utbildas och fungerar bland annat som observatörer och rapportörer, såsom kamratstödjure. Detta är kontraproduktivt för pojkar, det ökar även kränkningar och andelen mobbare.

Medling som används som rutin vid konflikter är kontraproduktivt för flickor.

Särskilda lektioner schemalagda för alla klasser med syfte att utveckla elevers sociala kompetens och empati samt för att stärka skolans värdegrundsarbete är kontraproduktivt för flickor och yngre pojkar.

Rapporten ger inte direkt svar på varför elever som aktörer, kamrat-stödjure som fått utbildning och som bland annat fungerar som observatörer och rapportörer har en kontraproduktiv verkan. I intervjuer med personal och elever framkommer att det är komplicerat hur kamratstödjure utses. Val av kamratstödjure blir ofta popularitetsval och ibland väljs elever som inte klarar av uppgiften eller som själva kränker andra. Det händer att elever kränks under proceduren när kamratstödjure väljs. Elever som har rollen som kamratstödjure berättar att de upplever uppgiften som svår och ansvarstyngd samt att de ibland blir utsatta av andra elever på grund av sin roll. Forskarna framför också att när

kamratstödarna tilldelas ett stort ansvar finns en risk att andra kliver tillbaka och inte tar ansvar för att motverka mobbing. Ytterligare en möjlig förklaring är att när vissa elever väljs ut till kamratstödare som får en position som ger inflytande och privilegier innebär det att man skapar en struktur där vissa uppfattas som förmer än andra. Den strukturen kan vara grogrund för mobbing.

En förklaring till att medling visat sig kontraproduktivt för att förebygga mobbing kan vara att metoden snarast är utformad för att lösa konflikter mellan två jämnstarka parter, medan mobbing kännetecknas av en ojämn relation där en eller flera elever har övertaget mot en annan elev. På samma sätt som elever som har rollen som kamratstödare beskriver elevmedlare att de upplever uppgiften.

Skolverkets utvärdering ger stöd för att ett systematiskt arbete med såväl förebyggande som åtgärdande insatser är en kärnpunkt i ett framgångsrikt arbete. Störst effekt får insatserna mot mobbing om de är tydligt kopplade till varandra och om det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning bland skolans personal.

Mobbing är ett vuxenansvar. Alla som arbetar med barn och unga i skolan har en skyldighet att reagera, anmäla och stoppa mobbing och kränkningar. Ytterst är det skolledningen och skolans huvudman som har ansvar för att skapa en trygg och bra stämning på skolan. Men även annan personal, till exempel vaktmästare eller matpersonal har en viktig roll. De ser elever i en annan situation än i klassrummet, deras reaktion på att någon blir felbehandlad kan vara det som gör skillnad.

Varje huvudman, rektor och förskolechef har ett ansvar att systematiskt planera, följa upp och analysera resultaten i förhållande till nationella mål, krav och riktlinjer. Detta ska vara underlag för insatser så att verksamheten kan utvecklas och nå uppsatta mål och resultat. I Skollagen framgår även att en viktig del av kvalitetsarbetet på enhetsnivå är att det bedrivs tillsammans med personal, barn och elever samt vårdnadshavare.

Vidare är varje skola skyldig att ha en likabehandlingsplan som ska innehålla åtgärder för att främja varje barns rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet,

religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning. Planen ska upprättas årligen för varje verksamhet inom förskolan och skolan, det betyder att separata enheter inom förskolan eller fritidsverksamheten i skolan ska ha egna planer som bygger på de kartläggningar som gäller inom den egna verksamheten.

I planen ska det finnas mål för de främjande och förebyggande insatserna som bygger på analys av kartläggningar och utvärderingar av tidigare års arbete. Där ska finnas en beskrivning av vilket arbete som planeras och vilka rutiner som gäller och beskriva hur barn och elever medverkar i det främjande och förebyggande arbetet. Eleverna ska vara involverade i framtagandet av planen.

